

Kungl. bibliotekets årsberättelse. Årg. 1917

1903- 1954: AW

National Library
of Sweden

KUNGL. BIBLIOTEKETS

ÅRSBERÄTTELSE

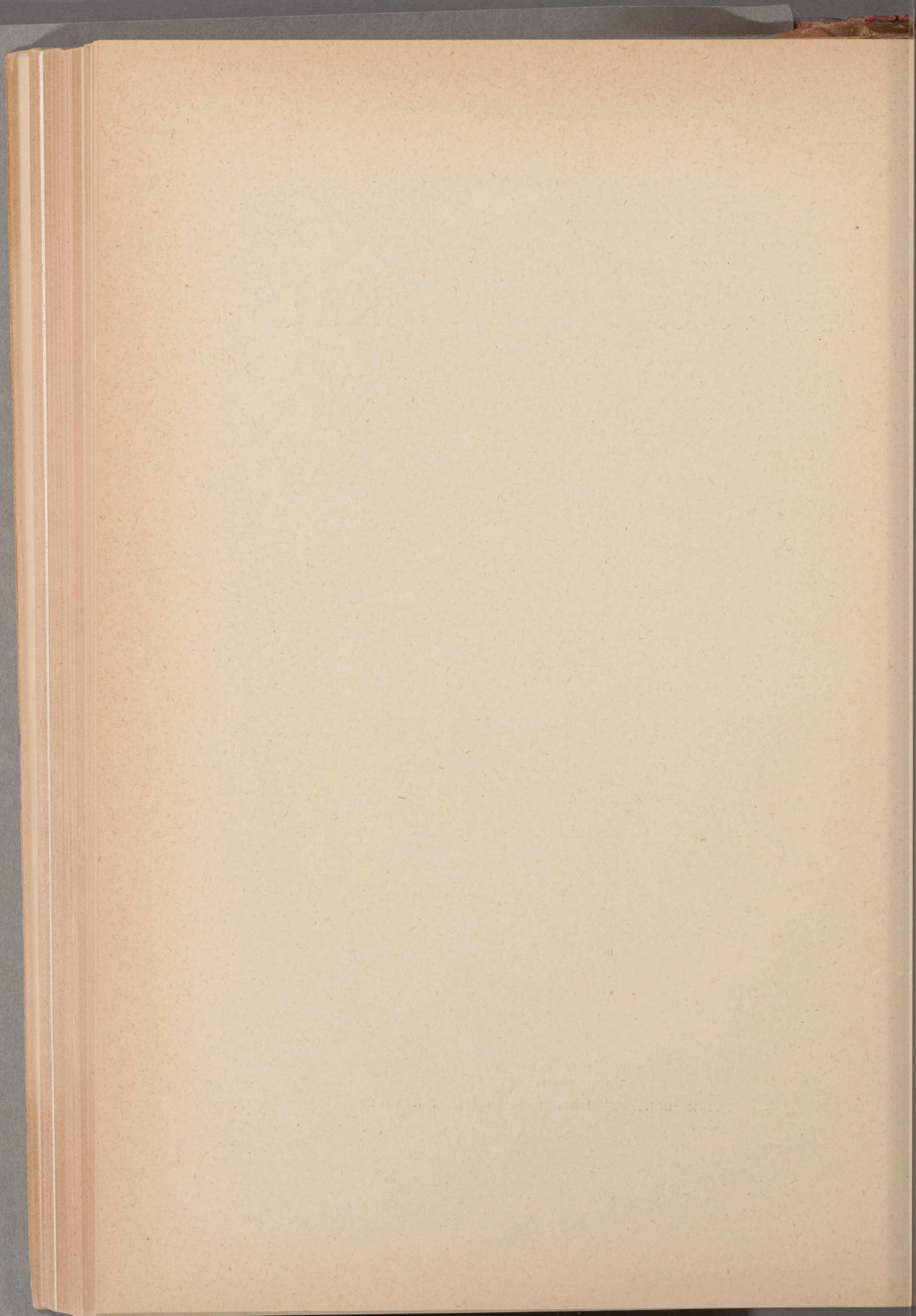
1917

STOCKHOLM 1918

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

181160

Ä
m

ve

I

allt
reg
191
30
i v
efte
till
från
der
dag
stä
Sa
ma
tek
ick
r

ÅRSBERÄTTELSE FÖR ÅR 1917.

Till Konungen.

Riksbibliotekarien får härmed i underdånighet avgiva föreskriven årsberättelse för år 1917.

Bibliotekets begagnande och verksamheten på de olika avdelningarna.

Låneexpedition och läsesal.

Föreståndare förste bibliotekarien Lindegren.

Kungl. biblioteket har under år 1917 hållits tillgängligt för allmänheten under de tider, som föreskrivits i § 2 av nådiga reglementet för Kungl. bibliotekets begagnande den 30 december 1910. Låneexpeditionen har sålunda stadgeenligt varit öppen under 305 dagar från kl. 10—4 eller sammanlagt sex timmar dagligen, i verkligheten dock längre, i det att allmänheten vid behov även efter kl. 4 betjänats. Läsesalen har varit öppen från kl. 10 f. m. till kl. 9 e. m., eller elva timmar dagligen, under 237 dagar; från kl. 10 f. m. till kl. 6 e. m., eller åtta timmar dagligen, under 50 dagar; från kl. 10 f. m. till kl. 4 e. m., eller sex timmar dagligen, under 18 dagar. Läsesalen har för rengöring varit stängd 2 dagar efter kl. 4, nämligen den 8 juni och 1 november. Sammanlagt har läsesalen under året varit tillgänglig 3,115 timmar mot förra året 3,095 timmar. Någon inskränkning i bibliotekets tillgänglighet för allmänheten har således oaktat kristiden icke behöft göras. Det är blott belysningen i läsesalen, som i

*Bibliotekets
öppethållande.*

väsentlig grad måst reduceras under eftermiddags- och kvällstimmarna.

*Begagnade
böcker och
besök.*

Antalet besök och begagnade böcker framgår av nedanstående tabell. I summan för i läsesalen begagnade böcker ingå 5,336 handskriftsvolymer (mot 3,876 föregående år) samt 5,078 tidningsband (föregående år 4,798). I hemlånens antal äro inräknade 2,104 nummer (föregående år 1,512) böcker, porträtter, planscher o. d., som utlånats på kortare tid i och för reproduktion.

Månad	Besök			Begagnade böcker m. m.		
	i läsesalen	i forskar- rummet	i visnings- salen	i läsesalen (utom referens- biblioteket)	i forskar- rummet	hemlån
Januari	5,433	90	240	11,551	200	1,640
Februari	5,297	86	251	10,390	135	1,618
Mars	6,183	95	262	12,592	99	1,754
April	4,903	74	302	10,761	116	1,685
Maj	5,134	78	273	11,711	75	1,694
Juni	3,777	46	298	10,027	49	1,494
Juli	3,166	25	361	9,750	81	1,172
Augusti	3,566	106	309	8,353	333	1,171
September	4,901	90	345	9,343	257	1,504
Oktober	6,834	100	205	14,326	228	1,839
November	6,355	84	889	14,141	172	1,799
December	4,986	62	373	11,803	225	1,462
Summa	60,535	936	4,108	134,548	1,940	18,832
Motsvarande siffror						
för 1915	53,511	1,160	2,930	112,420	2,544	14,890
1916	55,613	1,259	3,449	126,983	2,238	16,312

Av tabellen framgår, att såväl antalet besök som i läsesalen begagnade och hemlånade böcker under året stigit högst betydligt, antalet besök sålunda med närmare 5,000 (den exakta siffran utgör 4,922), varemot svarar en ökning av 2,102 under föregående år. Besöksfrekvensen var under året störst under oktober och november månader, minst under juli (i likhet med föregående år). Föregående års ovanligt stora ökning i till begagnande i

läsesalen framtagna volymer utgjorde 14,563; för år 1916 har denna siffra ökats med ytterligare 7,565.

Även i år har antalet besök och utlånade böcker i forskarrummet nedgått med några hundratal. De här begagnade böckerna hava emellertid räknats endast för den gång de framtagits och icke såsom i den allmänna läsesalen för vart besök särskilt. I forskarrummet har plats under året beretts åt 19 personer. Här begagnade böcker uppgå till 1,940, vartill komma 280 handskriftslån.

Den ovanligt stora besöksiffran (889) i visningssalen för november månad sammanhängde med den utställning av Luther- och reformationstryck, som här anordnats med anledning av reformationsjubileet och för vilken på annat ställe redogöres.

Hemlånens antal har erfarit en avsevärd ökning: 18,832 mot 16,312 föregående år och 14,890 år 1915.

På grund av det alltjämt fortfarande världskriget har låneförbindelsen med utlandet varit inskränkt till Danmark och Norge. Nedanstående tabell utvisar Kungl. bibliotekets låneförbindelse med andra bibliotek i Sverige och det övriga Skandinavien i vad angår tryckta böcker. Även här kan en icke obetydlig ökning konstateras.

Låneförbindelser.

	Antal band	
	utlånade till	inlånade från
Uppsala universitetsbibliotek	525	385
Lunds »	375	140
Göteborgs stadsbibliotek	374	33
Övriga stadsbibliotek	76	—
Läroverksbibliotek	437	11
Domkapitlets arkiv, Strängnäs	—	2
Skoklosters bibliotek	—	1
Röhsska kostslöjdmuseets bibliotek, Göteborg	9	—
Växjö hospital	1	—
Handelskammaren, Gävle	2	—
Eskilstuna typografiska förenings utställning	6	—
Kungl. biblioteket, Köpenhamn	3	4
Universitetsbiblioteket, Kristiania	17	—
Summa	1,825	576

Tidskrifter i läsesalen. Under år 1917 hava i läsesalen till allmänhetens begagnande framlagts 262 tidskrifter, därav:

Svenska (3 i Finland utkomna)	62
Danska och norska	22
Övriga utländska	178
	<hr/>
	262

Bok- och handskriftsavdelningarna.

Allmänt.

Kungl. bibliotekets totaltillväxt under året utgör 60,732 tryckalster, varav 50,073 komma på den svenska tryckavdelningen och 10,659 på den utländska, varom uppgifter lämnas vid redogörelsen för de olika avdelningarnas verksamhet inom biblioteket. Handskriftsaccessionen utgöres av 58 nummer.

I hyllmeter, räknat efter bokryggarnas sammanlagda bredd, ter sig årets accession på följande sätt:

Tryckalster: inkomna som köp eller gåva	152,30 m.
avlämnade från svenska boktryckerier	70,35 »
Handskrifter	2,31 »
	<hr/>
	Summa 224,96 m.

Sammanlagda antalet på de båda tryckavdelningarna nyskrivna katalogblad utgör 16,137, varav 8,778 utskrivits för nominalkatalogen och 7,359 för realkatalogen. Härav komma 9,188 på den svenska tryckavdelningen och 6,949 på den utländska. Om katalogiseringen på handskriftsavdelningen se redogörelsen för denna avdelning.

Hela meterlängden av Kungl. bibliotekets böcker och handskrifter, svenska tidningar icke medräknade, uppgår för närvarande till 13,044,70.

Svenska tryckavdelningen.

Föreståndare förste bibliotekarien Linder.

Kungl. bibliotekets svenska tryckavdelning har under året vunnit en totaltillväxt av 50,073 tryckalster. Genom boktryckeriernas i lag föreskrivna leveranser hava inkommit 48,045 nummer. Leveransernas antal har under året uppgått till 731 från 603 boktryckerier, varav 36 leveranser omfatta tryckalster från två eller flera kalenderår. Genom gåvor ha 537 nummer tillförts avdelningen, genom inköp 1,491, denna senare post således mer än dubbelt så stor som föregående års (653).

Tillväxt.

	Antal tryckalster
Boktryckerileverans för 1909—1915 (där- ibland 4 tidningar, 5 flygblad samt 6 tid- skrifter)	221 st.
Boktryckerileverans för 1916 (däribland 322 hela och 101 halva tidningsårgångar) . .	40,351 »
Boktryckerileverans för 1917 (däribland 11 hela och 127 halva tidningsårgångar) . .	<u>7,473 »</u> 48,045 st.
Gåvor (därav 3 musikalier)	537 »
Inköp genom den svenska bokhandeln (därav 8 musikalier)	221 st.
» av diverse personer i Sverige	277 »
» i utlandet (därav 7 musikalier)	<u>993 »</u> 1,491 »
Summa tryckalster 50,073 st.	

Det svenska boktrycket med tryckåret 1916 har genom 1916 och 1917 årens leveranser nästan fullständigt inkommit och kan sålunda fördelas:

Tabell över
det svenska
boktrycket
1916.

Fack och avdelningar.	Böcker.				Brochyrer under 100 sidor och lösa blad.	Tidningar och Tidskrifter.				Summa Band och Häften.
	Nya.		Fortsättningar.			Nya.	Fortsättningar.		Summa Band och Häften.	
	Antal verk.	Band och Häften.	Antal verk.	Band och Häften.			Antal tidskrifter.	Band och Häften.		
Arkeologi	4	4	5	5	16	—	—	2	2	27
Astronomi	1	1	1	2	1	—	—	—	—	4
» Almanackor	12	12	25	36	115	—	—	—	—	163
Bibliografi	—	—	10	10	544	2	2	14	14	570
» Bokauktions- och bokhandelskatal.	—	—	7	60	91	—	—	—	—	160
Biografi	56	57	51	55	115	—	—	1	1	228
Disputationer	22	22	—	—	4	—	—	—	—	26
Ekonomi	51	51	172	200	3,321	10	10	108	112	a)3,694
Encyklopedi	—	—	2	3	—	—	—	—	—	3
Filosofi och Estetik	21	21	8	14	32	—	—	4	4	71
Förenings- och Ordensväsen	4	4	4	4	162	1	1	5	5	176
Förvaltning, Stats	29	29	120	249	1,133	1	1	14	14	1,426
» Kommunal	7	7	168	231	28	1	1	9	9	276
Genealogi och Heraldik	6	7	3	3	16	—	—	—	—	26
Geografi	53	54	20	49	552	—	—	1	1	b)656
Historia	80	80	22	30	69	—	—	2	2	181
Juridik	27	27	7	9	307	1	1	4	5	349
Kommunikationsväsen	9	9	15	17	799	1	1	6	6	c)832
Krigsväsen	63	65	21	21	665	2	2	15	15	768
Kulturhistoria o. Etnografi	36	36	16	16	118	2	2	3	3	175
Kyrkohistoria	17	18	—	—	6	—	—	2	2	26
Litteratur, Utländsk	16	16	8	8	7	—	—	—	—	31
» Vitterhet, Svensk	65	68	35	52	741	—	—	—	—	861
» Dramatik	8	8	5	23	50	—	—	—	—	81
» Romaner	528	542	12	42	62	—	—	—	—	646
Litteraturhistoria	23	24	8	9	54	—	—	—	—	87
Lärda sällskaps skrifter	2	2	13	42	18	—	—	—	—	62
Magi	—	—	—	—	12	—	—	1	1	13
Matematik	18	18	4	4	61	—	—	3	3	86
Medicin	27	28	106	106	1,068	5	5	27	28	1,235
Musik	16	20	5	6	255	—	—	7	7	288
Naturvetenskap	34	35	31	39	222	1	1	14	14	311
Numismatik	—	—	—	—	15	—	—	—	—	15
Politik	26	41	8	11	411	2	2	4	4	469
Politisk ekonomi	30	33	212	224	7,897	6	6	126	126	d)8,286
Polygrafer	5	5	9	19	1	9	9	36	36	70
» Allmänna tidningar	—	—	—	—	—	24	24	390	390	414
» Flygblad	—	—	—	—	392	—	—	—	—	392
Religionsvetenskap	—	—	—	—	1	—	—	1	1	2
Sjöväsen	8	8	10	10	232	—	—	9	9	259
Transport	1,304	1,352	1,143	1,618	19,593	68	68	808	814	23,445

a) Därav 1,150 priskuranter.

b) Därav 337 kart- och utsiktsblad.

c) Därav 371 tidtabeller.

d) Därav 1,150 tryck (stadgar, berättelser etc.) rör. arbetareföreningar och möten, 505 rör. välgörenhetsföreningar och -inrättningar, 3,804 rör. bolag, 280 rör. sparbanker, 998 rör. pensionsanstalter och sjukkassor, 652 rör. nykterhet etc.

Fack och Avdelningar.	Böcker.				Broschyrer under 100 sidor och lösa blad.	Tidningar och Tidskrifter.				Summa Band och Häften.
	Nya.		Fortsättningar.			Nya.		Fortsättningar.		
	Antal verk.	Band och Häften.	Antal verk.	Band och Häften.		Antal tidskrifter.	Band och häften.	Antal tidskrifter.	Band och häften.	
Transport	1,304	1,352	1,143	1,618	19,593	68	68	808	814	23,445
Skrivkonst	—	—	—	—	12	—	—	2	2	14
Skön konst	25	32	18	27	264	3	3	2	2	e) 328
Sport och Gymnastik	8	9	13	16	553	4	4	22	22	604
Språkvetenskap	51	53	14	16	92	—	—	8	8	169
Statistik och Statskunskap	7	7	39	68	102	1	1	13	13	191
Statsrätt	6	7	4	5	50	1	1	2	2	65
Teater	2	2	1	1	424	3	3	7	7	437
Teknologi	30	32	42	86	2,151	8	8	59	65	f) 2,342
Teologi	133	134	50	94	1,351	12	12	117	117	1,708
Undervisning	71	71	736	879	1,206	7	7	47	47	2,210
Summa	1,637	1,699	2,060	2,810	25,798	107	107	1,087	1,099	31,513

Dessutom tillkomma för 1916 (inkomna under 1916 och 1917) småtryck, som ej äro upptagna i ovanstående tabell (nämligen 1,349 bröllops- och begravningskort, 547 bokannonser o. d., 7,242 diverse annonser m. m., 1,933 konsertprogram och affischer, 8,803 cirkus- och teaterprogram samt affischer) . . . . . 19,874 st.

Summa 51,387 st.

30 böcker och 2 tidskrifter, som fortsatt under år 1916 utan att utkomma med ny volym, hava icke upptagits i ovanstående tabell. I tabellens slutsumma har icke inberäknats det antal häften eller nummer, varuti vissa böcker, tidningar och tidskrifter utgivits, utan endast antalet hela eller påbörjade volymer (band, delar av band, årgångar), som utkommit under det angivna året.

Hela den periodiska litteraturen i Sverige under 1916 har uppgått till 1,206 tidningar och tidskrifter.

Två boktryckare, som uraktlåt att i vederbörlig ordning insända arkivexemplar, hava under året fällts till böter.

Genom gåva av lektor G. Klingberg har förvärvats ett exemplar av Boströms numera högst sällsynta grundlinjer till föreläs-

Gåvor och förvärv.

e) Därav 139 planschblad.

f) Därav 1,586 priskuranter.

ningar i psykologi. Arbetet, som saknar titel och är oavslutat, trycktes av förf. på 1830-talet arkvis för utdelning till lärjungar.

Ett annat mera ovanligt förvärv är »Panorama delle scene popolari di Napoli 1832» av den i Rom och Neapel på 1820—30-talet verksamme svenske konstnären K. J. Lindström, vilket arbete inköpts från antikvariat i London.

Samlingen av tryck före 1700 har genom inköp å bokauktioner samt från antikvariat i utlandet tillökats med 19 skrifter, däribland 2 Birgittatryck, ävensom ett antal samtida skrifter rörande Sveriges krig och förhållande till främmande makter. Ett flertal dylika från tiden efter 1700 hava även förvärvats på samma väg.

Under året har Kungl. bibliotekets svenska samling före 1700 genom gåva erhållit ett av de viktigaste nyförvärv, som på länge kunnat antecknas. Friherre Per Hierta på Främmestad, som vid olika tillfällen utövat ett vidsynt mäcenatskap mot biblioteket, särskilt dess inkunabelsamling, har nämligen till detsamma skänkt ett av honom i London förvärvat exemplar av *The Myroure of our Ladye*, tryckt i London år 1530 av Robert Facques. Denna bok är av särskilt intresse för Birgitta-litteraturens vidkommande, då den utgör den birgittinska veckoritualen på engelska med förklaringar och utläggningar till bruk för nunnorna i det engelska bigittinerklostret Syon vid Isleworth. Hela boken är utgiven av J. H. Blunt i *Early english text society*, E. S., XIX (1873). Enligt utgivaren äro endast sju mer eller mindre fullständiga exemplar av denna bok kända, alla i engelska bibliotek. Det av friherre Hierta skänkta exemplaret är utomordentligt väl bibehållet och fullständigt så när som på fyra blad Errata i slutet.

Ett annat sällsynt till Birgitta-litteraturen hörande tryck erhöll Kungl. biblioteket med den på annat ställe omnämnda gåvan av en samling ettbladstryck från senare hälften av 1400-talet och början av 1500-talet, nämligen ett handkolorerat träsnitt (i storlek 156×113 mm.) från tiden omkr. 1481—85, föreställande den hel. Birgitta med i högra handen en bok, i den vänstra ett kors; övriga attribut utgöras av pilgrimsstaven med hatt och ränsel, den romerska skölden med bokstäverna SPQR och kronan. Av detta träsnitt, som beskrivits i Schreiber's *Manuel* under nr 1291, äro förut endast två exemplar kända, vilka båda finnas i Fürstl. Oettingen-Wallersteinsche Sammlung i Maihingen. Det är därför möjligt, att detta lilla bildtryck utförts för det av gre-

varna av Oettingen år 1472 grundlagda och 1481 invigda birgittinerklostret Maria-Maiingen (eller Maria-Mai) i Ries.

De finska bokleveranserna av i Finland tryckt svensk-språkig litteratur, som på grund av den politiska situationen ej kunnat utföras under föregående år, hava i stället ombesörjts 1917 i samband med leveransen av senare tillkomna skrifter, och har biblioteket därigenom erhållit en tillökning i denna litteratur med 478 nya verk och 421 fortsättningar från åren 1914—1917.

Katalogiseringen av den svenska tryckavdelningens accessioner har fortgått på vanligt sätt. För nominal- och realkatalogen hava sammanlagt utskrivits 9,188 svenska kataloglappar, därav 5,061 för nominalkatalogen och 4,127 för realkatalogen. Härtill kommer som vanligt införandet på förut skrivna katalogblad av fortsättningar och nya upplagor, för vilket arbete inga sifferuppgifter kunna meddelas. Det från boktryckerierna inlevererade svenska småtrycket, som icke lämpligen kan förtecknas i katalogerna, har såsom förut inordnats av andre bibliotekarien Setterwall i vederbörande serier, under vilket arbete 126 nya portföljer, huvudsakligen inom facken Undervisning, Handel, Ekonomi, Arbetarefrågan, Bibliografi och Bolag, tillkommit.

Katalogisering.

Utländska tryckavdelningen.

Föreståndare förste bibliotekarien Adde.

Utländska tryckavdelningens hela tillväxt under år 1917, med fortsättningsarbeten och nya verk, belöper sig till 10,659 st. band och häften enligt följande tabell:

Tillväxt.

Gåvor och byten	1,459
Inköp genom den svenska bokhandeln	5,928
» på auktioner och av diverse personer i Sverige	209
» i utlandet	<u>3,063</u> 9,200
Summa	10,659

Avdelningens accession belöper sig i hyllmeter räknat till sammanlagt 127,57 m. Även under detta år har tack vare den

Viktigare förvärv.

låga valutakursen synnerligen fördelaktiga antikvariska inköp kunnat göras från utlandet, särskilt från Tyskland. En viss benägenhet att höja bokprisen har dock kunnat förmärkas på den tyska bokmarknaden, väl beroende på den en tid abnorma valutakursen. Samtidigt hava de inhemska antikvariska prisen uppdrivits till en hittills icke anad höjd, varigenom Kungl. bibliotekets förvärv på denna väg ofta omöjliggjorts. Bland de märkligaste nyförvärven må framhållas det på begäran av flere konstintresserade inköpta dyrbara verket Bushell, Oriental ceramic art i tio folioportföljer, Veröffentlichungen der Graphischen Gesellschaft, Berlin, komplettering av det Teubnerska förlagets upplagor av klassiska författare, ett större antal tyska lokalhistoriska tidskrifter, varjämte flere av Kungl. bibliotekets äldre tidskriftsserier kunnat kompletteras. Med anledning av den ovan omnämnda Lutherutställningen i Kungl. bibliotekets visningssal företogs en revidering av i bibliotekets ägo befintliga originaltryck av Luthers skrifter och andra samtida reformationstryck. Det visade sig härvid, att rätt avsevärda luckor förefunnos i dessa samlingar, vilka biblioteksförvaltningen nu genom inköp sökt att så gott som möjligt utfylla. Tack vare en gåva av 2,000 kronor från enskild person, som för ändamålet ställdes till riksbibliotekariens förfogande, behövde icke bibliotekets egna anslag i större utsträckning anlitas. Inalles förvärvades 118 stycken Luther- och reformationsskrifter i originalupplagor, däribland flera av största sällsynthet. Bland dessa kunna framhållas: en upplaga av den första av Luther själv till trycket befordrade skrift, nämligen »Die siben Buszpsalm mit deutscher auslegung», tryckt i Augsburg av Georg Nadler; första upplagan av den viktiga skriften »Von dem Bapstum zu Rome», Wittenberg 1520; Luthers berömda predikan på slottet under disputationen i Leipzig 1519; åtskilliga i samband med denna disputation och Johann Eck stående skrifter, såsom »Disputatio et excusatio Domini Johannis Eccij Aduersus criminationes F. Martini Lutter ordinis Eremitarum» (Breslau 1519) m. fl.; vidare »Der Actus vnnnd hendlung der Degradation vnd verprennung der Christlichen dreyen Ritter vnd Merterer Augustiner ordens geschehen zu Brussel», som utgör en berättelse över reformationens första martyrer, samt Luthers med anledning härav författade »Brieff an die Christen im niderland» (1523) m. fl. Flera upplagor på såväl latin som tyska förvärvades av Luthers utläggningar av tio Guds bud liksom också en

del sällsynta upplagor av Luthers stora och lilla katekeser. Av den stora katekesen inköpte sålunda Kungl. biblioteket den första latinska upplagan, tryckt i Marburg år 1529, av lilla katekesen förvärvades en av Johann Saueremann verkställd latinsk översättning, tryckt i Wittenberg år 1531, samt en poetisk bearbetning av Janus Xyloecus, tryckt i Erfurt år 1555; av denna senare bok känner Weimarupplagan av Luthers samlade verk endast ett exemplar. Bland de sällsynta polemiska skrifter, som förvärvades, kunna här endast nämnas de bekanta stridsskrifterna mellan Luther och Hieronymus Emser, »An den Bock zu Leyptzck» av Luther (1521) och Emsers svar »An den stier zu Wittenberg».

Efter utställningens avslutande kommer samlingen av Luther-skrifter, som förut varit spridd på olika ställen i biblioteket, att efter verkställd inbindning hållas i hop till en särskild avdelning för sig.

T. f. andre bibliotekarien Holmberg, som under en del av året vistades i Petrograd, har därstädes för bibliotekets räkning inköpt ett större antal smärre skrifter rysk krigs- och revolutionslitteratur. Även i övrigt har bibliotekets samling av litteratur rörande världskriget i hög grad ökats.

Tillökningen på den utländska avdelningen av nya verk (alltså frånräknat fortsättningar från föregående år) utgör 2,559 st. i 3,712 band och häften samt fördelar sig efter vetenskaper på följande sätt:

*Accessionen
fördelad på
vetenskaper.*

	Antal verk.	Antal band och häften.
Arkeologi	21	29
Bibliografi	38	49
Biografi	67	79
Dissertationer	38	38
Ekonomi och teknologi	4	5
Encyclopedi	2	20
Etnografi	9	12
Filosofi och estetik	90	100
Genealogi och heraldik	13	14
Geografi och resor	67	108
Handel	5	5
Historia	760	1,032
Internationell rätt	14	16
Juridik och fängvård	27	29
Transport	1,155	1,536

	Antal verk.	Antal band och häften.
Transport	1,155	1,536
Kartverk	3	3
Klassiska författare	161	215
Kommunikationsväsen	4	8
Krigsvetenskap	6	6
Kronologi	2	2
Kulturhistoria	34	63
Kyrkohistoria	81	130
Litteratur	97	249
Litteraturhistoria	97	123
Magi	1	1
Medeltids- och folklitteratur	5	5
Medicin	1	1
Musik	32	43
Naturvetenskap	2	2
Ordenshistoria	1	1
Paleografi	5	8
Paleotyper	18	18
Politisk ekonomi	33	35
Polygrafer och tidskrifter	22	201
Religionsvetenskap	10	10
Sjöväsen	2	2
Skön konst	153	203
Språkvetenskap	44	50
Statistik	12	14
Statslära, statsrätt och statsvetenskap	18	21
Teater	27	66
Teologi	111	270
Typografi	6	6
Undervisning	13	17
Utsikter	2	2
Amerikanskt kongresstryck	113	113
Summa	2,271	3,424
Härtill kommer av t. f. andre bibliotekarien Holmberg i Petrograd inköpt rysk krigs- och revolutionslitteratur	288	288
Summa	2,559	3,712

Inkunabelsamlingsen.

Till Kungl. biblioteket har såsom gåva överlämnats ett antal (15 st.) ytterligt sällsynta s. k. ettbladstryck, de flesta från senare hälften av 1400-talet, vilka införlivats med inkunabelsamlingsen.

Till givaren, som önskar förbliva onämnd och som dessutom med 2,000 kronor bidragit till bibliotekets nyss nämnda inköp av Luther- och reformationstryck, frambäres härmed Kungl. bibliotekets värdsamma och djupt kända tack. Bland de skänkta ettbladstrycken förtjäna särskilt följande att framhållas: det s. 8 f. beskrivna Birgitta-träsnittet; en av påven Sixtus IV utfärdad bulla angående avlat för Mariakyrkan i München, Rom 7 okt. 1479, tryckt i Augsburg av Hermann Kästlin omkr. 1479; summarium på tyska och samma på latin av nämnda bulla, likaledes tryckta av Kästlin; ett av Guillelmus de Pereriis utfärdat s. k. instrumentum citationis emot några upproriska nunnor i Klingenthal, givet i Rom den 29 okt. 1481 och tryckt samma år i Basel av Bernhard Richel — detta ettbladstryck består av två hopfogade blad med en längd av över $\frac{3}{4}$ meter —; vidare kalendrar för åren 1498 (på latin), 1497 och 1513 (på tyska); avlatsbrev tryckta åren 1488, 1502, 1506 och 1519; en förteckning på falska guldmynt från omkr. år 1481 m. m.

Den egentliga inkunabelsamlingen har ökats med fyra nummer, varav två blivit skänkta av frih. Per Hierta på Främmestad, nämligen första Antwerpen-upplagan av Dialogus creaturarum, tryckt av Gerard Leeu 1486 (Campbell 563*), och Guido Bonatus, Decem tractatus astronomiae, Augsburg: Erhard Ratdolt, 1491 (Hain *3461). Den senare volymen var bunden i ett originalband, vars pärmar vid en närmare undersökning befunnos innehålla fragment av icke mindre än tio olika inkunabeltryck, däribland en practica på tyska för år 1491 samt två ettbladskalendrar, en latinsk för år 1487 och en tysk för år 1491. Genom köp förvärvades bland annat ett exemplar av Chronik van der hilliger stat van Coellen, tryckt i Köln hos Johann Koelhoff d. y. 1499 (Hain 4989), ett arbete som särskilt är värdefullt genom den bekanta relationen om boktryckarkonstens uppfinning.

»Doktor Gustaf Berghmans Elzevirsamling» har under året ökats med 11 nummer i lika många volymer. Av dessa äro 5 inköpta, 3 överlämnade som gåva och 2 överflyttade från andra avdelningar av biblioteket. Med samlingen hava dessutom, under gemensamt nummer, blivit förenade ett antal av Elzevirerna tryckta akademiska dissertationer, vilka icke pläga upptagas i Elzevir-bibliografier, men varav prov ansetts böra finnas bland övriga alster av den berömda boktryckarfamiljen. Vidare har

*Elzevir-
samlingen.*

såsom Elzevir-tryck antecknats, men ej med den Berghmanska samlingen införlivats en bröllopskrift till den svenske diplomaten Harald Appelbom, tryckt i Amsterdam av Ludvig Elzevir 1645.

Katalogisering.

Katalogiseringen inom den utländska avdelningen har bedrivits på vanligt sätt; antalet under året utskrivna katalogblad utgör 3,717, varav 3,232 avskrivits för realkatalogen. För införandet av fortsättningar, nya upplagor o. d. kunna naturligtvis här inga uppgifter meddelas.

Handskriftsavdelningen.

Föreståndare t. f. förste bibliotekarien Wieselgren.

Tillväxt.

Kungl. bibliotekets handskriftsamling har under det gångna året ökats med sammanlagt 58 nummer, av vilka 12 förvärvats genom köp, 1 överlämnats av annan institution, 4 överflyttats från den Lindströmska samlingen och 41 överlämnats som gåva.

Viktigare nyförvärv.

Bland de nyförvärvade handskrifterna må särskilt följande omnämnas:

155 brev till L. Manderström från olika korrespondenter, bland dem A. I. Arwidson, Atterbom, Böttiger, Elias Fries, Anders Fryxell, Bror Emil Hildebrand, Gustaf Ljunggren, Henrik Reuterdahl, J. H. Schröder, C. W. A. Strandberg och C. G. Styffe. Gåva av f. generaldirektören m. m. A. Lagerheim. — En hel del av breven äga visserligen blott ett tämligen ringa värde — ett flertal av dem, bl. a. Arwidsons, handla blott om av utrikesdepartementet förmedlade boksändningar till utländska lärda och bibliotek, varvid Manderströms tjänster ofta togos i anspråk — men åtskilliga andra lämna upplysningar av intresse. Bland Böttigers brev, 26 till antalet, märkas ett par, som visa att brevskrivaren icke ens i korrespondensen med Manderström kunde underlåta att, trots de vördnadsfulla former, i vilka den är hållen, då och då giva utlopp åt sitt satiriska lynne. De flesta av breven äro emellertid helt korta och beröra endast praktiska angelägenheter. Ett intressant omdöme om ärkebiskop Sundberg förekommer i Ljunggrens bref till Manderström av den 25 jan. 1871, då frågan om hans inval i Svenska Akademien förelåg till

prövning. I samma brev märkes även ett uttalande om Ibsens Ballonbrev, på vilket Manderström fäst Ljunggrens uppmärksamhet. Det är intressant som bidrag till belysning av opinionsbildningen i Sverige under fransk-tyska kriget. Ljunggrens sympatier ligga naturligtvis på den franska sidan; märkligt och karaktéristiskt är särskilt hans uttalande om Bismarck. Breven från J. H. Schröder meddela en del upplysningar om brevskrivarens arbete på att bestämma författarskapet till Tobie Comedia. I övrigt lämnar brevsamlingen som helhet åtskilliga bidrag till kännedomen om Manderströms förhållande till sina samtida inom vetenskapens och litteraturens värld. Den har inordnats i Kungl. bibliotekets tidigare befintliga samling av brev till Manderström.

127 brev till Emil Key jämte en del andra papper rörande hans politiska verksamhet m. m. Gåva av fröken Ellen Key. — De flesta av breven härröra från Keys politiska meningsfränder inom lantmannapartiet. Bland korrespondenterna märkas sålunda Carl Ifvarsson, C. A. Larsson i Maspelösa, Nils Larsson i Tullus och Sven Nilsson i Everöd, oberäknat åtskilliga av partiets mindre bemärkta medlemmar. Av äldre datum äro några brev från G. O. Hyltén-Cavallius och Sturzen-Becker, berörande den skandinaviska politiken. De flesta av breven ha använts av Ellen Key i den biografi över Emil Key, som hon 1915—17 utgivit. En kortfattad översikt av den till Kungl. biblioteket överlämnade brevsamlingen har inlutit i h. 4 av Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen, årg. 1917.

Brev till och från Carl Snoilsky, överlämnade till Kungl. biblioteket av grevinnan Elisabeth von Heynitz, f. Snoilsky, i anslutning till en tidigare gjord testamentarisk disposition av skaldens änka, grevinnan Ebba Snoilsky, f. Ruuth. De sålunda överlämnade breven äro dock ännu icke tillgängliga, då nämligen i donationshandlingen föreskrives, att rättigheten att använda dem i första hand tillkommer dr Ruben G:son Berg och Hugo Gebers förlag, varifrån en upplaga av Snoilskys brevväxling skall utkomma. Första delen av detta verk förelåg färdig till julen 1917, och den andra, avslutande delen beräknas utkomma under senare delen av 1918. — Till Kungl. biblioteket hava även av kammarherre Magnus Lagerberg såsom gåva överlämnats Snoilskys till honom riktade brev, en för kännedom om Snoilskys utveckling synnerligen betydelsefull brevserie, vilken emellertid likaledes i första hand varit för dr R. G:son Berg tillgänglig och

av honom använts i hans ovan omtalade upplaga av Snoilskys brev.

Kammarherre Magnus Lagerberg har även överlämnat en samling till honom riktade brev från olika personer med löfte om att småningom ytterligare komplettera densamma. Bland de hittills överlämnade breven märkas ett par intressanta brev från Hugo Birger med uttalanden i konstfrågor, en serie brev från museiintendenten Brusewitz med uppgifter om för Göteborgs Museum gjorda inköp m. m. Ett uttalande av Björnsterne Björnson i den norska frågan, förut meddelat i pressen, finnes här i original. Även ingå i denna samling ett antal bref från grevinnan Ebba Snoilsky och grevinnan Ingeborg Snoilsky, vilka emellertid enligt donators bestämmelse skola förvaras tillsammans med övriga Kungl. biblioteket tillhöriga Snoilsky-papper.

Av änkefru Nina Sofia Ödberg i Skara ha överlämnats hennes framlidne makes, lektor Fridolf Ödbergs efterlämnade papper, utgörande dels 8 kartonger och 20 lösa buntar excerpter, dels manuskript till tvenne större arbeten, det ena behandlande Hogenskild Bielke och hans tid, det andra Göran Gera, den siste ättlingen av den berömda medeltidssläkten Gera. Ett meddelande om denna donation och dess beskaffenhet har lämnats i Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen, årg. 1917, h. 4.

Av amanuensen Albert Tondén har överlämnats ett betydande antal utkast till predikningar och anföranden i religiösa ämnen av Abraham Grafström. En del predikningar föreligga i fullständig form, men de flesta äro mer eller mindre fragmentariska, vilket i hög grad försvårat deras ordnande. De ha emellertid såvitt som det låtit sig göra ordnats och sammanförts, så att deras användande åtminstone till en viss grad underlättats.

Av ingenjör Hans Axel Malmstedt har överlämnats ett av honom utfört genealogiskt arbete över släkter med namnet Malmstedt, omfattande 10 häften i två 4:o och ett häfte fol., det sistnämnda innehållande en serie efter ett nytt, av författaren själv uttänkt grafiskt system uppställda stamtavlor.

Av Lorens Dietrichsons dotter fröken Honoria Dietrichson i Kristiania har överlämnats ett i förseglat konvolut inneslutet brev från »en högt stående svensk man» till Aftonbladets redaktör August Sohlman. Brevet, vilket överlämnats till Kungl. biblioteket enligt särskilt testamentariskt förordnande av professor Dietrichson, får icke öppnas före den 18 september år 1922.

På antikvarisk väg har för Kungl. bibliotekets samling av medeltida handskrifter förvärvats ett lectionarium från tiden omkring år 1480, skrivet i Sydtyskland.

De handskrifter av Stagnelius, som tillhöra Kalmar gymnasibibliotek och tidigare förvarats därstädes, hava under år 1917 enligt samstämmigt beslut av rektor och lärarekollegium deponerats i Kungl. biblioteket för att där tillhandahållas forskare under samma villkor som i gällande reglementen äro fastställda för Kungl. bibliotekets egna handskrifter.

Av enstaka brev, förvärvade dels genom köp, dels genom gåvor, må nämnas ett ungdomsbrev på latin från S. A. Hedin till en av hans skolkamrater, frih. Marcks von Würtemberg, skrivet i januari 1848, då brevskrivaren ännu gick i Strängnäs gymnasium (gåva av frih. Adrian Marcks von Würtemberg); tvenne brev från Fredrika Bremer; ett bref från brukspatron E. E. Falhem till C. A. Adlersparre (Albano) med upplysningar om en uppseendeväckande episod, som timade vid en kunglig middag under 1834—35 års riksdag, då brukspatron Tore Petre på grund av sin politiskt oppositionella hållning utvisades från den kungliga taffeln (jfr Adlersparres Anteckningar om bortgångne samtida, vol. 3, pag. 167—170); ett brev från C. D. af Wirsén; ett brev från Beskow (samtliga inköpta å auktion); ett brev från Manderström till Snoilsky, daterat den 11 mars 1866 och innehållande upplysningar om societeten i Paris, där Snoilsky för tillfället befann sig som attaché vid svenska legationen (köp av dr R. G:son Berg); samt fyra brev till Pehr Tham till Dagsnäs från danska korrespondenter (gåva av f. riksarkivarien E. Hildebrand).

Antalet ur handskriftssamlingen under årets lopp framtagna volymer uppgår till 1,927, i vilken summa dock ej äro inräknade porträtt och planscher samt ej heller de nummer, som framtagits ur den Klercker-Mattonska samlingen. Frekvensen har varit störst i oktober och november (resp. 228 och 206 handskrifter utlämnade) och minst i februari och april (89 och 120). De delar av handskriftssamlingen, som under årets lopp varit flitigast använda, äro den antikvariskt-topografiska samlingen, särskilt Antikvitetsarkivets handskrifter, och de genealogiska och personhistoriska avdelningarna. Det livliga intresse för topographica av äldre datum, som under året gjort sig märkbart, torde kunna

*Handskrifts-
samlingens
begagnande.*

sättas i omedelbart samband med det stora inventariseringsarbete på den kyrkliga konstens område, som igångsatts av dr Roosval och professor Curman och resulterat i verket »Sveriges Kyrkor». De flesta av dem, som besökt Kungl. biblioteket i och för antikvariskt-topografiska forskningar, tillhöra medarbetarna i nämnda stora inventariseringsverk. I detta sammanhang må även nämnas, att en av Kungl. bibliotekets antikvariskt och konsthistoriskt viktigaste handskrifter, Johan Hadorphs Afritningar av kyrkor i Upland (med gammalt signum F. 13 a och b i Antikvitetsarkivets samling) under året utgivits i en mönstergill upplaga, där originalens samtliga teckningar återgivits i reproduktion. Även andra bland det gamla Antikvitetsarkivets värdefulla handskrifter torde enligt vad som meddelats förberedas till utgivning. Ehuru väl det kunde synas lämpligast, att Kungl. biblioteket självt ombesörjde utgivandet av dylika i dess ägo befintliga värdefulla handskrifter, torde man, då detta dels av ekonomiska skäl, dels på grund av bristande arbetskraft ej kan ske, med tillfredsställelse böra emottaga dylika upplagor, då de såsom i här föreliggande fall i vetenskapligt hänseende fylla alla anspråk. — Det intresse för personhistoria och genealogi, som för närvarande förefinnes hos allmänheten, har som nämnt även gjort sig märkbart inom Kungl. biblioteket. De stora genealogiska samlingarna ha synnerligen ofta anlåtats, ej mindre av fackmän än av amatörer. Släkthistoriska utredningar ha även föranlett ett betydande antal lån av kyrkböcker och andra arkivalier av likartad beskaffenhet, dels från landsarkiven, dels även från åtskilliga församlingsarkiv. Den med dessa lån förenade, ofta ganska vidlyftiga korrespondensen har tagit en avsevärd tid i anspråk och i ej oväsentlig grad ökat handskriftsavdelningens arbete.

Låneförbindelser.

Från Riksarkivet, Vetenskapsakademien, Vitterhets- historie- och antikvitetsakademien, Krigsarkivet, Kammararkivet, Utrikes- departementet, Mynt- och justeringsverket, Musikaliska Akade- mien, Uppsala Universitets bibliotek, Lunds Universitets bibliotek, Landsarkiven i Uppsala, Lund, Göteborg och Vadstena, Stads- biblioteket i Göteborg, Stiftsbiblioteken i Linköping och Skara, Läroverksbiblioteken i Västerås och Växjö, Domkapitlets arkiv i Växjö, Göta Hovrätts arkiv i Jönköping, Drätselkammarens och Stadsingenjörskontorets arkiv i Göteborg, kyrkoarkiven i Brottbys, Bälinge, Ekerö, Fresta, Håsjö, Häggenås, Lima, Ljusterö, Länna,

Refsund, Rimbo, Tvetå, Täby, Viby, Vänge, Vätö, Över-Gran, Össebygarn och Östanå, familjearkiven på Bäckaskog, Ericberg, Esplunda, Fullerö, Stafsund och Tosterup samt från Rigsarkivet och Det Kongelige Bibliotek i Köpenhamn och Museet i Arendal hava för begagnande inom Kungl. biblioteket såsom lån erhållits 562 handskriftsvolymer. Motsvarande siffra för föregående år var 370, vadan sålunda här en stark ökning inträtt. Orsaken härtill är i det föregående påpekad.

För begagnande utom Kungl. biblioteket hava från handskriftsavdelningen under året utlämnats 217 volymer. Låntagare hava varit: Riksarkivet, Riksdagsbiblioteket, Vitterhets- historie- och antikvitetsakademien, Rådhusarkivet, Universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund, Göteborgs Stadsbibliotek, Stiftsbiblioteken i Linköping och Skara, Läroverksbiblioteken i Västerås, Örebro och Östersund, Rådhusarkivet i Jönköping och Ridskolan på Strömsholm.

Liksom under föregående år har arbetet på handskriftsavdelningen i det väsentliga måst inriktas på de löpande göromålen, expeditjonsarbetet och den därmed förenade korrespondensen, nyförvärvens behandling och katalogisering o. s. v. För realkatalogen hava utskrivits 149 blad och för nominalkatalogen 262 blad (cards). Det må i detta sammanhang framhållas, att de ytterligt ogynnsamma lokalförhållanden, under vilka handskrifts-avdelningen alltjämt ser sig nödsakad att arbeta, i väsentlig grad bidraga till att försvåra eller förhindra igångsättandet av mera omfattande företag såsom revisioner, systematisk nykatalogisering o. s. v. Handskrifternas opraktiska uppställning (i låsta skåp runt väggarna i visningssalen) förorsakar att den dagliga expeditionen tager en oproportionerligt stor del av arbetstiden i anspråk och hindrar de på avdelningen sysselsatta tjänstemännen att ägna sig åt uppgifter av större omfattning. Kungl. bibliotekets starka behov av ökat utrymme gör sig sålunda här lika kännbart som på flere andra avdelningar av biblioteket.

Bland under året utförda arbeten må utom vad som i det föregående blivit omtalat även nämnas den stora Wertmüllerska brevsamlingens ordnande och registrerande. Dessutom har utarbetats en utförlig innehållsöversikt till Ludvig Josephsons omfattande memoarverk Ideal och verklighet. Från och med 1917 ha därtill alla nykomna brevsamlingar registrerats på cards, upp-

*Katalogise-
ring m. m.*

tagande brevskrivarens och adressatens namn, antalet befintliga brev samt hänvisning till den samling, i vilken resp. brev ingå. Dylika cards ha under året utskrivits i ett antal av 1,542. Denna anmärkningsvärt höga siffra beror därpå, att även den Josephsonska brevsamlingen, omfattande 12 portföljer, på detta sätt registrerats.

Liksom under de föregående krigsåren hava låneförbindelserna med utomskandinaviska bibliotek varit helt och hållet avbrutna. Däremot hava skriftliga förfrågningar av utländska forskare vid flera tillfällen av handskriftsavdelningens föreståndare besvarats.

Porträtt- och kartsamlingen.

Förvärv.

Kungl. bibliotekets samlingar av kartor, porträtt, utsikter o. d. hava under året ökats med 87 nummer. Genom köp hava förvärvats 60 svenska kartor och 2 svenska utsikter, genom gåva 3 svenska och 4 utländska kartor. 15 svenska porträtt hava inköpts, 1 erhållits som gåva; på den senare vägen ha även 2 utländska porträtt tillförts samlingen.

Katalogisering.

Herr H. Brulin, som fortfarande frivilligt ställer sina krafter i bibliotekets tjänst och som har sitt arbete förlagt till dessa samlingar, har under året katalogiserat 8,618 porträtt av utländska furstliga personer. Katalogen, som försetts med korta biografiska uppgifter, har inbundits i tvenne foliovolymmer och ställts till allmänhetens förfogande i låneexpeditionen. Vidare har herr Brulin katalogiserat 1,041 svenska porträtt i böcker och tidskrifter samt ordnat bibliotekets samling av svenska kungliga porträtt och kompletterat denna med den Sondénska samlingen (se Årsberättelsen 1913, s. 12 ff.). Av denna samling har därvid omkring en tredjedel monterats på papper och dupletterna frånskiljts. Hela samlingen utgjorde vid årets slut 9,116 porträtt, därav 2,911 från den Sondénska donationen. Även den Sondénska samlingen av historiska planscher, inalles 546 nummer, har ordnats av herr Brulin, som likaledes katalogiserat de under året förvärvade kartorna och planscherna.

F. förste bibliotekarien P. Beijer har under året fortsatt sitt frivilligt åtagna arbete att ordna bibliotekets stora samling av svenska topografiska vykort, ett arbete som han inom kort torde hava avslutat.

Vykortsamlingen.

Avdelningen för katalogisering av Kungl. bibliotekets ofullständigt förtecknade delar.

Föreståndare förste bibliotekarien Haverman.

Katalogiseringen har fortgått inom svenska samlingen i enighet med den sedan år 1909 följda planen. Arbetspersonalen har, utom av föreståndaren, utgjorts av fyra kvinnliga biträden, fröknarna Margareta af Klercker, Dagmar Bergström, Märta Reuterswärd och Lolo Setterwall.

Arbetena hava omfattat fortsatt katalogisering och revidering av facket Språkvetenskap, inom vilket under året behandlats avdelningarna Allmän språkvetenskap (med konstgjorda språk), Finsk och Lapsk, Fransk, Grekisk och Latinsk, Slavisk samt Österländsk. Detta fack har härmed slutbehandlats. Facken Litteraturhistoria samt Filosofi och Estetik hava likaledes fullständigt katalogiserats. Vidare har förtecknats en nybildad del av specialsamlingen Tegnériana samt ett stort antal nytillkomna skrifter, till större delen tillhörande förut behandlade fack. Som vanligt har även en del nya upplagor och fortsättningsarbeten inom samma fack införts på förut skrivna kataloglappar, för vilket arbete inga siffror kunna uppgivas.

Hela antalet katalogblad, fördelat efter särskilda fack och de olika katalogerna, har utgjort i till jämna tiotal avrundade siffror:

A) För realkatalogen nyskrivna eller reviderade:

Språkvetenskap:

Allmän (med konstgjorda språk)	320	blad
Finsk och Lapsk	120	>
Fransk (fortsatt sedan 1916)	220	>
Grekisk och Latinsk	570	>
Slavisk	80	>
Österländsk	140	>

Litteraturhistoria:

Allmän och utländsk	510	blad
Fornnorsk-isländsk	160	»
Svensk	1,040	»
<i>Filosofi och Estetik</i>	1,450	»
<i>Tegnèriana</i>	90	»
<i>Diverse fack, nytillkomna skrifter</i>	1,460	» 6,160 blad

B) För nominalkatalogen nyskrivna
(därav hänvisningslappar 1,070) . . . . . 4,410 »

C) För hänvisningskatalogen på cards . . . . . 3,460 »

Summa katalogblad 14,030 blad

Till inbindning hava inom avdelningen anordnats 417 band, inräknade i redogörelsen för bokbindningsanslagets användning.

Den vid avdelningen anställda personalen har under året i anseende till övriga biträdandes fåtalighet, särskilt under semesterperioderna, mer än vanligt måst tagas i anspråk även för expeditionsgöromål, depotuppsättning och vaktjänstgöring i läsesalen, ett förhållande som i ej ringa grad inverkat menligt på resultatet av det katalogiseringsarbete, för vilket avdelningen är avsedd.

Gåvor och donationer.

Om de betydelsefulla gåvor och donationer, som under året kommit handskriftsavdelningen, samlingen av Luther- och reformationstryck samt inkunabelsamlingen till del, hava redan ovan på respektive avdelningar meddelanden lämnats.

Kungl. bibliotekets bok- och handskriftssamlingar hava dessutom under året fått mottaga gåvor av nedannämnda myndigheter, institutioner och personer:

Svenska:

- Stockholm. K. Utrikesdepartementet.
K. Lantförsvarsdepartementets kommandoexpedition.
K. Civildepartementet.
K. Ecklesiastikdepartementet.
K. Jordbruksdepartementet.

- Stockholm. K. Telegrafstyrelsen.
K. Järnvägsstyrelsen.
K. Kontrollstyrelsen.
K. Generalpoststyrelsen.
K. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.
K. Vattenfallsstyrelsen.
K. Medicinalstyrelsen.
K. Domänstyrelsen.
K. Socialstyrelsen.
K. Pensionsstyrelsen.
K. Försäkringsinspektionen.
K. Statskontoret.
K. Kommerskollegium.
K. Statistiska centralbyrån.
K. Mynt- och Justeringsverket.
K. Veterinärhögskolan.
Överståthållarämbetet för uppbördsärenden.
Krigsarkivet.
Riksarkivet.
Nationalmusei konstavdelning.
Sveriges geologiska undersökning.
Hydrografiska byrån.
Riksbanken.
Riksgäldskontoret.
Justitieombudsmannen.
Militieombudsmannen.
K. Sjökarteverket.
Handelshögskolan.
Högre realläroverket å Östermalm.
» » å Norrmalm.
Jakobs realskola.
Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.
Svenska Akademien.
K. Vetenskapsakademien.
K. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.
Stadsfullmäktige.
Stockholms stads byggnadskontor.
Stockholms stads statistiska kontor.
A. B. Baltic.

- Stockholm. A. B. Svensk Export & Industriutställning.
 Allmänna Svenska boktryckareföreningen.
 Albert Fagerbergs bokhandel.
 Aug. Rietz bokhandel.
 Björck & Börjessons bokförlag
 Bokförlaget Nutiden.
 A.-B. C. E. Fritzes bokförlag.
 C. L. Gullbergs förlag.
 Elkan & Schildknecht, Carelius musikhandel.
 Elektriska inspektionen.
 Evangeliska fosterlandsstiftelsens förlagsexpedition.
 Föreningen för arbetareskydd.
 Försäkringsföreningen.
 Hjalmar Lundberg & Gösta Olzon Bokförlag.
 Idrottsklubben Göta.
 Kvinnliga kontorist- och expeditföreningen.
 Kooperativa förbundet.
 Nationalföreningen mot tuberkulos.
 Nordiska museet.
 Personhistoriska samfundet.
 »Polonia», Upplysningsbyrå.
 Redaktionen av Byggnadsvärlden.
     »   » Flottningstidskrift.
     »   » Guldsmedsposten.
     »   » Militärnyheter.
     »   » Nordstiernan, organ för de sista
               dagars helige.
     »   » Ord och bild.
     »   » Skandinavskij Listok.
     »   » Social tidskrift.
 Stockholms mjölkförsäljnings aktiebolag.
 Svenska andelsförlaget.
     » arbetsgivareföreningen.
     » bokförlaget.
     » djurskyddsföreningarnas centralförbund.
     » missionsförbundet.
     » motokulturföreningen.
     » sällskapet för nykterhet och folkuppfostran.
     » teknologföreningen.
 Sveriges allmänna exportförening.

- Stockholm. Sveriges fastighetsägareförening.
 » idrottsförbund.
 » kontoristförening.
 Teosofiska centralbyrån.
 Tryckeriaktiebolaget Thule.
 Universella broderskapets förlag.
 Vasastadens folkhem.
 Åhlinska skolan.
- Bollnäs. A. B.-Bollnäs folkbank.
- Borås. Inspektören för folkskolorna.
- Falun. Falu stads drätselkammare.
- Gävle. Handelskammaren.
 Serranders tryckeri.
 Stadsfullmäktige.
- Göteborg. Redaktionen av Sveriges Restauranttidning.
 Sigrid Rudebecks skola.
 Stadsbiblioteket.
 Ångfartygs-a.-b. Poseidon.
- Halmstad. Frökontrollanstalten.
 Statens kemiska station.
- Härnösand. Expeditionen av »Från ådalar och fjäll».
- Jönköping. Lilla svenska barntidningens expedition
 Svenska mosskulturföreningen.
- Kalmar. Dillbergiska bokhandeln.
 Södra Kalmar läns arbetsförmedling.
- Karlskrona. A.-B. Nya åkeriet.
- Kilafors. Siljans kolaktiebolag.
- Korsnäs. Korsnäs sågverks a.-b.
- Kristianstad. Stadsfullmäktige.
- Linköping. Östergötlands Hushållningssällskap.
- Lund. Astronomiska observatoriet.
 A.-B. Ph. Lindstedts universitets-bokhandel
 C. W. K. Gleerups förlag.
 Lunds geologiska fältklubb.
 Universitetsbiblioteket.
 Universitetets geologiska museum.
- Malmö. Flensburgska vårdanstalten för späda barn.
 Malmö museum.
 » stadsbibliotek.
 Södra Sveriges ångpanneförening.

Mariestad.	Johannesbergs anstalt för sinnesslöa.
Nyköping.	Stadsfullmäktige.
Skara.	Skara högre allm. läroverk.
Trollhättan.	Eduard Petersons bokhandel.
Uddevalla.	Stadsfullmäktige.
Uppsala.	A.-B. Akademiska bokhandeln.
	J. A. Lindblads förlag.
	L. Norblads bokhandel.
	Universitetsbiblioteket.
Växjö.	Domkapitlet.
	Stadsfullmäktige.
Örebro.	Svensk brandkårstidning.
Örkelljunga.	Ljungaskogs skolhem.
Östersund.	Föreningen Jämtslöjd.
	Jämtlands fornminnesförening

Utländska:

Adelaide.	Public Library, Museum and Art Gallery of South Australia.
Amsterdam.	Nederlandsche Bank.
Askov Höjskole,	Vejen.
Berlin.	K. Bibliothek.
	Bibliothek des Auswärtigen Amts.
	Direction der Disconto-Gesellschaft.
	Indische Gesellschaft.
Boston.	Christian Science Publ. Society.
	Public Library.
Cambridge.	University Library.
Chicago.	John Crerar Library.
Cincinnati.	Chamber of commerce.
Columbia.	University Library.
Dresden.	K. öffentliche Bibliothek.
Edinburgh.	Society of antiquaries of Scotland.
Fredericia.	Fredericia Handelsforening.
's-Gravenhage.	Koninklijke Bibliotheek.
Guayaquil.	Biblioteca municipal.
Habana.	Academia Nacional de artes y letras.
	Biblioteca Nacional.

- Hamburg. Stadtbibliothek.
- Helsingfors. Finlands statsarkiv.
Finska läkaresällskapet.
Finska mosskulturföreningen.
Finska vetenskaps societeten.
Finsk-Ugriska sällskapet.
Genealogiska samfundet i Finland.
Helsingfors stads bibliotek.
Helsingfors stads statistiska konto
Nyfilologiska föreningen.
Statistiska centralbyrån.
Suomalaisen kirjallisuuden seura.
Universitetsbiblioteket.
- Karlsruhe. Grossherzogl. Badische Hof- und Landesbibliothek.
- Kristiania. Deichmanske Bibliotek.
Den Norske Kildeskriptionskommission.
Riksforsikringsanstalten.
Universitetsbiblioteket.
- Köbenhavn. Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Bibliotek.
Det Kongel. Bibliotek.
Rigsdagens Bureau.
- Köln. Museum für ostasiatische Kunst.
- Lausanne. Bibliothèque cantonale et universitaire.
- Leipzig. Deutsche Bücherei des Börsenvereins der deutschen
Buchhändler.
- Leeuwarden. Selskap for Frijske tael-en skriftenkennisse.
- Lincoln. University of Nebraska.
- London. British Museum, Natural History.
Editor of The New Church Magazine.
Swedish Chamber of commerce.
- Lübeck. Stadtbibliothek.
- Luxemburg. Institut grand-ducal.
- Madrid. Biblioteca Nacional.
- Manchester. John Rylands Library.
- Melbourne. Public Library, Museums, and National Gallery of
Victoria.
- Montevideo. Ministerio de relaciones exteriores.
- München. K. Univ.-Bibliothek.
- New York. Columbia University.
New York Public Library

New York. Swedish Chamber of commerce.
 Oberlin, Ohio. Oberlin College Library.
 Ottawa. Department of mines, Geological survey.
     Departement of mines, Mines branch.
 Paris. Alliance française.
     Chambre de commerce suédoise en France.
     Ministère de la marine. Service hydrographique.
 Philadelphia. The Swedish Colonial Society.
 Pittsburgh. Carnegie Library.
     Carnegie Institute.
 Point Loma. Editor of the Theosophical Path.
 Pskov. Gubernskaja učenaja Archivnaja Kommissija.
 Rio de Janeiro. Bibliotheca Nacional.
 Rock Island. Augustana book concern.
 Roma. Institut international d'agriculture.
 Saint Louis. Mercantile Library Association.
 Saint Paul. Minnesota historical Society.
 Santiago de Chile. Biblioteca Nacional.
 Springfield. Insurance Department of the State of Illinois.
 Tegucigalpa. Biblioteca Nacional de Honduras.
 Tokyo. Medizinische Fakultät der Universität.
 Trondhjem. K. Norske Videnskabers Selskab.
 Washington. Carnegie Institution.
     Department of Labor.
     Public Library of the district of Columbia.
     Smithsonian Institution.
 Zürich. Antiquarische Gesellschaft.

Enskilda personer.

Svenska.

Adde, G., förste bibliotekarie. Stockholm.
 Alin, E., prof. Stockholm.
 Almqvist, J. A., förste arkivarie. Stockholm.
 Andersson, J., kandidat. Stockholm.
 Antevs, E., fil. dr. Stockholm.
 Arenander, O. E., lektor. Ultuna.
 Assar, A. O., musikdirektör. Stocksund.
 Bäckström, A., fil. lic. Stockholm.

- Balkenhausen, F. W., skeppsredare. Göteborg.
Banér, Johan G. R. Ironwood, Mich.
Barkman, L., barnavårdskonsulent. Stockholm.
Berg, R. G:son, fil dr. Stockholm.
Bergenstråle, G., överste. Stockholm.
Bernadotte, prins. Stockholm.
Broberg, S., andre bibliotekarie. Göteborg.
Bäcklund, H., vice konsul. Umeå.
Charlier, C. V. L., professor. Lund.
Dahlgren, E. W., f. d. riksbibliotekarie. Stockholm.
Dassow, K., possessionat. Visby.
Dickson, C., sekreterare i Sv. bankföreningen. Stockholm.
Eisen, G. A., New York.
Essen, Axel von, friherre. Uppsala.
Falk, E. O., direktör. Orsa.
Feilitzen, Hj. von, sekreterare. Jönköping.
Festin, E., intendent. Östersund.
Fladvad, O. E., föreståndare för Jämtlands läns arbetsförmedling.
Östersund.
Flygare, N., fil. lic. Stockholm.
Gertsson, A., fil. lic. Stockholm.
Granberg, Sophie, fröken. Stockholm.
Grönstedt, Johan, skriftställare. Stockholm.
Hedin, E. A., stadsarkitekt. Gävle.
Heidenstam, O. G. von, kammarherre. Stockholm.
Heijkensköld, J., fru. Stockholm.
Henning, Ernst, professor. Stockholm.
Hierta, Per, friherre. Främmestad.
Hildebrand, E., f. d. riksarkivarie. Stockholm.
Hjelmqvist, F., fil. dr. Stockholm.
Holmgren, I., professor. Stockholm.
Höglund, O., fil. dr. Stockholm.
Jensen, Alfred, förf. Stockholm.
Key, Ellen, författarinna. Omberg.
Klinckowström, Axel, friherre. Stavsund.
Kockum, A., apotekare. Stockholm.
Krabbe, C. A. G., postexpeditör. Malmö.
Krusenstierna, Eva von, grevinna. Stockholm.
Kuylenstierna, A., kapt. Landsjö, Kimstad.
Lagerberg, M., kammarherre. Gränna.

- Lagergren, H., postmästare. Luleå.
Lagerheim, A., f. d. generaldirektör. Stockholm.
Lambert-Meuller, F., direktör. Stockholm.
Langer, Ph. L., intendent. Färgelanda.
Lindencrona, E., fröken. Stockholm.
Linder, L., förste bibliotekarie. Stockholm.
Lindman, C. A. M., professor. Stockholm.
Loest, Fr., generalagent. Saltsjö-Storängen.
Lovén, Chr., f. d. överste. Stockholm.
Lyttkens, Aug., f. d. byråchef. Stockholm.
Lönnblad, L., Dallas, Texas.
Malmstedt, A., ingenjör. Stockholm.
Mannerfelt, M., kapten. Göteborg.
Marcks von Württemberg, A., friherre. Stockholm.
Melsted, H. v., förf. Stockholm.
Morssing, I., advokat. Stocksund.
Möller, Hj., lektor. Stockholm.
Möller, K., fabrikör. Sundbyberg.
Nathorst, A. G., professor. Stockholm.
Nelson, Lars P. Stockholm.
Palme, O., fil. lic. Sigtuna.
Philip, E., ingenjör. Stockholm.
Roosval, J., docent. Stockholm.
Rosin, A., assistent. Stockholm.
Ruhe, A., förf. Stockholm.
Rydh, Hanna, fil. kand. Djursholm.
Schartau, J. A., häradshövding. Stockholm.
Schreeber, T., tjänsteman. Stockholm.
Silfverstolpe, O., generalmajor. Stockholm.
Sjövall, B., läroverksadjunkt. Lund.
Skarstedt, W., redaktör. Falun.
Stéenhoff, Frida, fru. Stockholm.
Sundler, John, läroverksadjunkt. Skara.
Söderlund, C. A., ingenjör. Stockholm.
Tidander, L. G. T., ingenjör. Stockholm.
Tondén, A., amanuens. Stockholm.
Trolle, H. af, jur. lic. Saltsjö-Dufnäs.
Uggla, C., häradshövding. Västerås.
Ulrich, A., borgmästare. Säter.
Uppling, M., aktuarie. Stockholm.

Uppström, V., häradshövding. Stockholm.
 Versteegh, A. N., bruksägare. Stockholm.
 Wessler, John, tandläkare.
 Westling, Fr., lektor. Västervik.
 Zettersten, L., herr. Stockholm.
 Ödberg, Nina, fru. Skara.
 Öhrvall, Hj., professor. Uppsala.

Utländska.

Arseniev, B. Pskov.
 Breslauer, Martin, Buchhändler & Antiquar. Berlin
 Dahlström, Sv., amanuens. Helsingfors.
 Dahl, F., departementschef. Köpenhamn.
 Dietrichson, Honoria, fröken. Kristiania.
 Hannover, E., direktör. Köpenhamn.
 Hendriksen, F., xylograf. Köpenhamn.
 Lehman-Nitsche, Robert. La Plata.
 Lessing, G., Rittergutsbesitzer. Meseberg bei Gransee.
 Meisel-Hess, Grete, författarinna. Berlin-Steglitz.
 Numelin, Ragnar, biblioteksamanuens. Helsingfors.
 Nyrop, Camillus, prof. Köpenhamn.
 Rahlfs, Alfred, professor. Göttingen.
 Rolland, Joachime, förf. Paris.
 Sachs, C., musikhistoriker. Berlin.
 Selmar, E., typograf. Köpenhamn.

Kungl. bibliotekets publikationer.

Under år 1917 har endast utgivits: »Riksbibliotekariens årsberättelse för 1916.» 44 s. För intagande i Kungl. bibliotekets handlingar hava emellertid under året förberetts dels en textupplaga av »Manuale Upsalense [Stockh. 1487]. Den svenska kyrkans äldsta tryckta handbok efter det nyrekonstruerade exemplaret i Kungl. biblioteket med inledning utg. av I. Collijn», dels en »Bibliografisk förteckning över svenska upplagor av Martin Luthers lilla katekes med förklaring 1567—1830 av G. Adde». Av dessa arbeten föreligger det förra vid avgivandet av denna årsberättelse redan i tryck.

På grund av redaktörsskifte samt en del andra ogynnsamma omständigheter har det icke varit möjligt att under året i avsedd tid utgiva den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma Accessionskatalogen, vars 31:a årgång, omfattande året 1916, först under mars innevarande år kunnat sluttryckas. Någon försening med den årgång, som är avsedd att tryckas under år 1918, torde däremot på grund av vidtagna åtgärder icke vara att befara.

Utställningar m. m.

*Föreningen
för bokhant-
verk.*

Riksbibliotekarien begagnade sig av rätt till semester under tiden den 5—8 februari för att i egenskap av ordförande i Föreningen för bokhantverk tillsammans med föreningens sekreterare, andre bibliotekarien Lagerqvist närvara vid öppnandet av en av föreningen på inbjudan av Kunstindustrimuseum i Köpenhamn anordnad utställning av modern svensk bokkonst. Urvalet i och för utställningen hade verkställts på Kungl. biblioteket av föreningens ordförande och sekreterare samt styrelsemedlemmen, disponenten C. Z. Hæggström. Vid utställningens öppnande i Köpenhamn höll riksbibliotekarien föredrag om »Föreningen för bokhantverk och de moderna strävandena inom svensk bokkonst», sedan tryckt i *Bogvennen*, årg. 1917, nr 10—12. Utställningen flyttades sedermera till Kristiania och Bergen.

*Allm. svenska
boktr.-före-
ningen.*

Den 19 maj besökte medlemmar av Allmänna svenska boktryckareföreningen i anslutning till föreningens årsmöte Kungl. biblioteket, i vars visningssal en del äldre tryck och handskrifter, sammanhängande med den förste boktryckaren i vårt land, Johan Snells verksamhet, voro utställda och demonstrerades av riksbibliotekarien. Andre bibliotekarien Lagerqvist förevisade vid samma tillfälle den Berghmanska elzevirsamlingen.

*Sveriges allm.
bibl.-fören.*

Sveriges allmänna biblioteks-förening höll under riksbibliotekariens ordförandeskap sitt årsmöte i Stockholm den 20—21 augusti. I programmet ingick också ett besök på Kungl. biblioteket (den 21), varvid riksbibliotekarien höll ett med skioptikonbilder belyst föredrag om boktryckarkonstens uppfinning.

Kungl. biblioteket förevisades sedan för föreningens medlemmar av bibliotekets tjänstemän.

Med anledning av reformationens jubileet anordnades i Kungl. bibliotekets visningssal en utställning av Luther- och reformationstryck, som öppnades för allmänheten den 10 november och sedan under året hölls öppen varje veckodag kl. 12—3; den har även fortgått under en del av innevarande år. Utställningen var under de 44 dagar år 1917, som den hölls öppen, besökt av 1,262 personer, däribland av medlemmar i Föreningen för bokhantverk, som den 20 december höll sitt årsmöte i Kungl. bibliotekets visningssal. De utställda föremålen grupperade sig på huvudsakligen tre avdelningar: originalupplagor av Luthers skrifter, svenska reformationstryck samt porträtt och gravyrer av Luther och hans samtida. Utom Kungl. bibliotekets egna samlingar, av vilka under arbetet med utställningens anordnande särskilt samlingen Luthers skrifter högst väsentligt kompletterades genom inköp, varom ovan meddelanden gjorts, hade bidrag erhållits även från andra håll. Från Riksarkivet hade sålunda lånats några egenhändiga brev från Luther och Melancton, däribland Luthers märkliga skrivelse till kurfurst Albrecht av Mainz 1517 (se närmare härom Kyrkohist. årsskr., 1917, s. XXIX—XL) samt brev till Gustav Vasa. Nationalmuseum hade bidragit med ett större antal gravyrer och målade porträtt av Luther, hans föräldrar och maka, utgångna från Lucas Cranach den äldres ateljé. Ett hittills okänt Lutherporträtt hade utställts av ägaren, direktör E. Severin. Till utställningens förfogande hade dessutom dr Otto Smith i Karlshamn ställt ett större antal reformationstryck, varigenom särskilt den vackra serien Lutherskrifter kunde fullständigas. Bland de av dr Smith utställda böckerna förtjäna nämnas decemberupplagan 1522 av Luthers översättning av Nya testamentet, en av de äldsta tyska upplagorna av Luthers stora katekes 1529, Betbüchlein 1545 m. fl.

I samband med Lutherutställningen anskaffades med glas försedda skärmar, vilka uppsattes på de fyra montrerna i visningssalens mitt för att tjäna till montering av porträtt, planscher, kartor o. d., varigenom ett sedan länge hyst önskemål i Kungl. biblioteket förverkligades. Arbetet utfördes av arkitektfirman David Blomberg i Stockholm.

Förvaltning och ekonomi.

*Bibliotekets
lokaler.*

Kungl. bibliotekets lokaler hava under året icke undergått någon förändring. Den 12 oktober förrättade intendenten vid överintendentsämbetet G. Petterson sedvanlig syn å biblioteksbyggnaden, varvid några smärre önskemål framlades, särskilt beträffande riksbibliotekariens ämbetsrum, som sedan byggnaden år 1878 togs i anspråk för sitt ändamål icke undergått några mera betydande förändringar. Bristen på utrymme i bibliotekets källarlokal, där den stora svenska tidningssamlingen förvaras, vållar allt större olägenheter. Likaledes anser jag mig redan nu böra för Eders Kungl. Maj:t framhålla, att de lokaler, som stå till tjänstemännens förfogande, icke motsvara nutida anspråk, utan äro i flera avseenden både otillräckliga och otjänliga. Under nu rådande förhållanden kunna de påpekade olägenheterna tyvärr icke avhjälpas, men det är min avsikt att så snart mera gynnsamma tider inträda, inkomma till Eders Kungl. Maj:t med förslag till såväl beredande av ökat utrymme för vissa av Kungl. bibliotekets samlingar som ock för anskaffande av lämpligare arbetslokaler.

Till Kungl. ecklesiastikdepartementet inlämnades den 20 augusti av en enskild person, arkitekten B. Lundahl, en skrift, vari framhölls den eldfara, för vilken Kungl. biblioteket med hänsyn till förekomsten i biblioteksbyggnaden av oskyddade järnkonstruktioner vore utsatt. Med anledning härav inforrades yttranden den 13 november 1917 av Kungl. överintendentsämbetet och den 27 december av riksbibliotekarien, varefter Eders Kungl. Maj:t fann den gjorda framställningen icke föranleda någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd. Kungl. överintendentsämbetet hade i och för sitt utlåtande anhållit om uttalande av Stockholms stads brandchef, som i särskilt yttrande den 9 november på grund av verkställd besiktning framhöll som sin åsikt, att någon risk för en allvarigare katastrof på grund av förekomsten av oskyddade järnkonstruktioner i biblioteksbyggnaden icke torde förefinnas. Det oaktat föreslog brandchefen en del ytterligare säkerhetsanordningar, till vilkas utförande Kungl. överintendentsämbetet uppgjorde ett kostnadsförslag, som slutade på en summa av 44,000 kronor, vilket förslag den 29 november remitterades till riksbibliotekarien, men ärendet har under förvaltningsåret icke slutbehandlats.

I särskilda underdåniga skrivelser den 31 augusti 1917 har riksbibliotekarien hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte hos 1918 års riksdag äska dels på ordinarie stat anslag för anställande vid Kungl. biblioteket av ytterligare 4 kvinnliga biträden, därav 3 av högre grad med en begynnelseavlönning av 1,600 kronor och ett av lägre grad med en begynnelseavlönning av 1,200 kronor, med rätt för vart och ett av dessa biträden till två ålderstillägg, vardera å 200 kronor, efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring, dels ock å extra stat för år 1919 ett anslag av 2,650 kronor till förstärkande av bibliotekets ordinarie anslag till vikariatsersättning m. m. å 19,100 kronor. Vidare har i berörda skrivelser hemställts om ett till 16,400 kronor förhöjt anslag till utarbetande av katalog över ofullständigt förtecknade delar av Kungl. bibliotekets äldre samlingar för att härmed bereda medel till dels anställande vid katalogiseringsavdelningen av ytterligare en tjänsteman med ett årligt arvode av 4,000 kronor, vilken tjänsteman dessutom skulle hava sig anförtrodd redigeringen av en årlig svensk tidskriftsindex, dels ock ett andra ålderstillägg å 200 kronor åt envar av 3 vid nämnda avdelning anställda kvinnliga biträden. Av dessa framställningar har Eders Kungl. Maj:t emellertid under nuvarande ogynnsamma förhållanden endast lämnat bifall till att i Kungl. bibliotekets stat uppföras två kvinnliga biträden av andra graden med en avlönning för vart och ett av dessa biträden med 1,600 kronor och med rätt till två ålderstillägg till lönen, det ena med 200 kronor efter fem år och det andra likaledes med 200 kronor efter 10 år, samt att förslagsanslaget till utarbetande av katalog över ofullständigt förtecknade delar av Kungl. bibliotekets äldre samlingar höjes till 12,400 kronor för beredande av ett andra ålderstillägg å 200 kronor åt 3 vid katalogiseringsavdelningen anställda kvinnliga biträden. Till förstärkande av det på Kungl. bibliotekets stat uppförda anslaget till vikariatsersättning m. m. har Eders Kungl. Maj:t täckts föreslå riksdagen att på extra stat för år 1919 fortfarande bevilja ett förslagsanslag, högst 2,650 kronor.

Riksdags-
petita.

Följande Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut hava blivit riksbibliotekarien för kännedom delgivna: *Kungl. brev.*

Den 23 februari 1917 angående nattlig bevakning vid Kungl. biblioteket;

Den 23 april 1917 angående inspektion av vissa lokala arkiv;

Den 25 maj 1917 angående understöd för utgivande av vissa tidskrifter, bl. a. att ett anslag å 1,000 kronor beviljats för fortsatt utgivande av Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen;

Den 15 juni 1917 åläggande att till Eders Kungl. Maj:t inkomma före den 1 september varje år med de framställningar, vilka kunna påkalla meddelande till riksdagen;

Den 25 juni 1917 angående vissa Kungl. biblioteket av riksdagen beviljade anslag;

Den 25 juni 1917 angående ett Svenska fornskriftsällskapet beviljat anslag å 2,000 kronor, med villkor bland annat att till Kungl. bibliotekets förfogande ställa ett antal av 82 exemplar;

Den 25 juni 1917 angående bidrag till avlöning under år 1918 åt den skandinaviske bibliotekarien vid nordiska avdelningen av S:te Geneviève-biblioteket i Paris;

Den 25 juni 1917 angående beviljat anslag för år 1918 till utgivande av statistiska tabeller över Öresundstullen;

Den 3 augusti 1917 angående anslag till inlösen av ett antal exemplar av verket Svenska kungliga och furstliga bokägaremärken, med villkor bland annat att 5 exemplar ställas till Kungl. bibliotekets förfogande;

Den 30 oktober 1917 angående deposition i Kungl. biblioteket för en tid av tre månader av vissa i Nationalmuseum förvarade målningar, gravyrer och träsnitt i och för en i bibliotekets visningssal anordnad Lutherutställning.

Från riksarkivarien har den 15 mars 1917 jämlikt nådig föreskrift överlämnats utdrag ur landsarkivariernas inspektionsberättelser för år 1916, innehållande uppgifter angående äldre boktryck i vissa kyrkoarkiv inom Uppsala och Vadstena landsarkivs distrikt. Av särskilt intresse var meddelandet om i Bärbo och Husby-Oppunda kyrkors arkiv befintliga böcker från 1600-talet, utgörande rester av i Polen under Karl X Gustafs krig tagna bibliotek, särskilt från jesuitkollegierna i Luzk och Thorn. Dessa böcker hava blivit skänkta till de nämnda kyrkorna av Schering Rosenhane, till Bärbo år 1653 och till Husby-Oppunda år 1661.

Underdåniga utlåtanden. Infordrade underdåniga utlåtanden hava i övrigt av riksbibliotekarien blivit avgivna i följande ärenden:

Den 4 januari 1917 till Eders Kungl. Maj:t angående löne-

regleringskommitténs betänkande rörande reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare hos statens ämbetsverk och myndigheter;

Den 26 februari 1917 till Eders Kungl. Maj:t rörande de åtgärder, som i anledning av nådiga cirkuläret den 5 februari vidtagits för att ernå den största möjliga sparsamhet i fråga om Kungl. bibliotekets uppvärmning och belysning;

Den 12 april 1917 till Eders Kungl. Maj:t med upplysningar, i vad mån de i nådiga kungörelsen den 10 juni 1912 meddelade bestämmelserna angående gift kvinnas anställning vid vissa domstolar, ämbetsverk och myndigheter för Kungl. bibliotekets vidkommande vunnit tillämpning;

Den 30 juni 1917 till Eders Kungl. Maj:t rörande hemliga handlingars förvarande m. m.;

Den 28 september 1917 till Eders Kungl. Maj:t över »Betänkande angående statsdepartementens verksamhetsområden och arbetsformer m. m. enligt nådigt uppdrag den 28 maj 1915 avgivet av A. Schotte».

Efter anmodan har riksbibliotekarien avgivit yttrande:

Den 29 juni 1917 till statsrådet och chefen för Kungl. ecklesiastikdepartementet rörande förslag till en statens brandförsäkringsfond;

Den 9 juli 1917 till Kungl. överintendentensämbetet och *den 23 augusti 1917* till Kungl. kommerskollegium rörande bränsleförbrukningen m. m. i Kungliga bibliotekets lokaler under åren 1913—1916, ävensom beräknad åtgång under första halvåret och hela året 1917;

Den 12 oktober 1917 till statsrådet och chefen för Kungl. ecklesiastikdepartementet angående av den skandinaviske bibliotekarien vid S:te Geneviève-biblioteket i Paris avgiven årsredogörelse;

Den 20 november 1917 till överintendenten och chefen för Nationalmuseum angående ifrågasatt biblioteksinredning i museet;

Den 22 november 1917 till Kungl. folkskolöverstyrelsen rörande ett anslag å 2,000 kronor till understöd åt Sveriges allmänna biblioteksörening för utgivande av Biblioteksbladet;

Den 27 december 1917 till statsrådet och chefen för Kungl. ecklesiastikdepartementet angående en av enskild person gjord anmälan om eldfara i Kungl. bibliotekets byggnad.

*Avgivna
yttranden.*

Kungl.
bibliotekets
räkenskaper.

Kungl. bibliotekets räkenskaper för 1917 utvisa följande inkomster och utgifter:

Inkomster:

Avlöningsmedel	kr. 108,813,75	
Utarbetande av katalog över ofullständigt förtecknade delar av bibliotekets äldre samlingar:		
Saldo från 1916	kr. 498,64	
Extra anslag för 1917	» 11,800,00	» 12,298,64
Böckers inköp och bindning:		
Ordinarie anslag	kr. 45,000,00	
Extra anslag för 1917 till bindning	» 10,000,00	»
Gåvomedel	» 2,000,00	» 57,000,00
Expensmedel	»	19,000,00
Tryckningsanslag	»	9,197,02
Redigering av accessionskatalogens 31:a årgång	»	1,500,00
» » ett tioårsregister till accessionskatalogens 21:a—30:e årgångar:		
Saldo från 1916	kr. 290,70	
Extra anslag för 1917	» 1,500,00	» 1,790,70
Av Gustaf Berghmans testamentsfond:		
Saldo från 1916	kr. 113,31	
Kontant uppburet	» 1,550,27	» 1,663,58
Försäljning av Kungl. bibliotekets publikationer	»	314,78
Kugelbergiska donationen, kapital med ränta	»	585,86
		Summa kronor 212,164,33

Utgifter:

1) Löner, tjänstgöringspenningar och ortstillägg	kr. 67,491,67
Ålderstillägg	» 2,683,33
Vikariatsersättning, arvoden, flitpenningar åt extra biträden, tillfällig renskrivning, eftermiddagstjänst m. m.:	
Ordinarie anslag	» 19,100,00
Extra anslag för 1917	» 1,900,00
Yttre bevakning av Kungl. bibliotekets byggnad	» 1,800,00
	Transport kr. 92,975,00

	Transport	kr. 92,975,00		
	Krigstidstillägg och krigstids- hjälp	» 15,838,75	kr. 108,813,75	
	Utarbetande av katalog över ofullständigt förtecknade delar av bibliotekets äldre samlingar	kr. 11,955,00		
	Saldo till 1918	» 343,64	» 12,298,64	
2)	Böckers inköp och bindning:			
	Bokinköp inom Sverige (genom bokhandeln, på auktioner, un- der hand och antikvariskt) .	kr. 23,605,36		
	Bokinköp direkt i utlandet . .	» 11,830,10		
	Bokbindning	» 21,564,54	» 57,000,00	
3)	Redigering av accessionskatalogens 31:a årgång	» 1,500,00		
	» » ett tioårsregister till accessionskatalogens 21:a —30:e årgg.	kr. 1,788,00		
	Saldo till 1918	» 2,70	» 1,790,70	
4)	Expenser:			
	Skrivmaterialier o. dyl.	kr. 4,091,07		
	Eldning, belysning, städning m. m.	» 11,848,29		
	Inköp och underhåll av inven- tarier	» 1,948,05		
	Diverse: frakter, transporter telefonavgifter m. m.	» 1,112,59	» 19,000,00	
5)	Tryckningskostnader betalda av anslag	kr. 9,197,02		
	Av medel influtna genom för- säljning av bibliotekets pub- likationer	» 314,78	» 9,511,80	
6)	Dr: Gustaf Berghmans elzevier- samling, komplettering, in- bindning och vård	kr. 45,61		
	Katalogisering m. m.	» 400,27		
	Saldo till 1918	» 1,217,70	» 1,663,58	
7)	Kugelbergiska donationen:			
	Saldo till 1918	»	» 585,86	
				Summa kronor 212,164,33

Användningen av ovan icke specificerade utgiftssummor framgår av följande tabeller:

Vikariatsersättningar	kr.	1,344,41
Arvoden åt e. o. tjänstemän	»	8,041,63
» » extra vaktmästare	»	750,00
Arvoden för ordnande av porträttsamlingen, kartsamlingen och diverse samlingar av svenskt småtryck	»	1,200,00
Flitpenningar åt extra biträden	»	5,994,42
Tillfällig renskrivning	»	79,54
Eftermiddagstjänst	»	2,870,00
Upppassning i tamburen	»	720,00

Summa kronor 21,000,00

Bokinköp:

	Utländska avd.		Svenska avd.		Handskriftsavgd.		Summa.	
	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre
Nya böcker	15,997	45	1,890	94	—	—	17,888	39
Fortsättningar	2,195	92	250	62	—	—	2,446	54
Tidskrifter	5,055	42	591	99	—	—	5,647	41
Antikvaria	6,985	52	1,893	60	—	—	8,879	12
Handskrifter	—	—	—	—	574	—	574	—
Summa	30,234	31	4,627	15	574	—	35,435	46

Bokbindning:

	Antal band.	Kostnad.	
		Kronor	öre
Utländska avdelningen:	1,622	5,298	60
Svenska avdelningen:			
Böcker	1,873	5,693	86
Tidningar	434	4,935	95
Handskriftsavdelningen	22	316	50
Annan bokbinderikostnad:			
Arbete utfört inom Kungl. biblioteket, avlöning . . .	—	3,789	45
» » » » » materialier . . .	—	876	60
Arbete utfört utom Kungl. biblioteket (lagningar, kartonger, portföljer m. m.)	—	653	58
Summa	3,951	21,564	54

Medelkostnaden per band för utländska avdelningen har enligt ovanstående tabell varit kr. 3,27, för svenska avdelningen kr. 3,04, utvisande alltså en icke ringa stegring från närmast föregående år, då de voro kr. 2,60 respektive 2,37. Medelpriset för band till svenska tidningar, som under 1917 färdigbundits i ganska stor utsträckning, har varit kr. 11,37 pr band. Kostnaderna för band till handskrifter, vilka ställa sig särskilt dyra, har varit kr 18,02 pr band.

Tjänstepostförsändelser av olika slag hava under 1917 dragit en kostnad av kr. 2,672,98 (föregående år 2,730,48), vilket belopp icke ingår i Kungl. bibliotekets räkenskaper.

Personal och tjänstgöring.

Till andre bibliotekarie har den 26 januari utnämnts t. f. *Förändringar inom personalen.* andre bibliotekarien fil. lic. S. S. Hallberg.

Den 26 juni avled f. d. förste vaktmästaren i Kungl. biblioteket Jan Magnus Olsson, som varit anställd i bibliotekets tjänst alltsedan år 1872 och även efter sitt avskedstagande år 1907 varit behjälplig vid arbetet inom biblioteket, där han skötte de svenska tidningarnas anordnande till bindning. Med vaktmästar Olsson förlorade Kungl. biblioteket sin äldste trotjänare, som efterlämnar minnet av en duglig och plikttrogen man.

Enligt av Eders Kungl. Maj:ts meddelade förordnanden har *Tjänstgöring.* under 1917 förste bibliotekarien Haverman fortfarande varit föreståndare för katalogiseringen av ofullständigt förtecknade delar av bibliotekets äldre samlingar; en härigenom ledig förste bibliotekarietjänst har uppehållits av andre bibliotekarien Wieselgren, dennes andre bibliotekarietjänst har blivit bestridd av amanuensen S. S. Hallberg och efter dennes utnämning till ordinarie andre bibliotekarie av amanuensen fil. dr A. Holmberg. Under månaderna april—juli åtnjöt Holmberg härifrån tjänstledighet för viss tjänstgöring vid Eders Kungl. Maj:ts beskickning i Petrograd, och uppehölls ifrågavarande andre bibliotekarietjänst under tiden av amanuensen fil. dr S. Hildebrand.

Med avseende å förste bibliotekariernas uppdrag att vara

samt vaktmästaren P. Wretmark ett andra ålderstillägg med 100 kronor.

Tjänstledighet har under året åtnjutits av förste bibliotekarien E. Haverman under 6 dagar för enskilda angelägenheter; av förste bibliotekarien G. Adde under 1 månad 8 dagar för sjukdom; av andre bibliotekarien K. Setterwall under 21 dagar och av andre bibliotekarien S. Grönfeldt under 4 månader 24 dagar för sjukdom; av andre bibliotekarien frih. Rudbeck under 2 månader 9 dagar för vetenskapligt arbete och för sjukdom samt av t. f. andre bibliotekarien A. Holmberg (4 månader 12 dagar) för tjänstgöring vid Eders Kungl. Maj:ts beskickning i Petrograd.

Under riksbibliotekariens semesterledighet har dennes befattning uppehållits av förste bibliotekarien Linder (19 dagar) och av förste bibliotekarien Lindegren (26 dagar). Förste bibliotekarietjänst (under tjänstledighet och semesterledighet) har förrättats av andre bibliotekarien Setterwall (2 månader 9 dagar), av andre bibliotekarien Grönfeldt (24 dagar), av andre bibliotekarien Rudbeck (1 månad 5 dagar), av andre bibliotekarien Lagerqvist (2 månader 5 dagar), av andre bibliotekarien Efvergren (1 månad) och av andre bibliotekarien Hallberg (21 dagar). Andre bibliotekarietjänst (under tjänstledighet och semesterledighet) har förrättats av amanuensen Hildebrand (10 månader 11 dagar), av amanuensen Sundström (5 månader 8 dagar), av amanuensen Winge (2 månader 24 dagar) och av amanuensen Corvin (4 månader).

Stockholm den 30 mars 1918.

Underdånigst
Isak Collijn.

Förteckning

över

Kungl. bibliotekets personal

den 31 mars 1918.

Riksbibliotekarie.

COLLIJN, Isak Gustaf Alfred. Fil. D.

Förste bibliotekarier.

HAVERMAN, Gustaf Emil. Fil. L.

LINDER, Knut Sextus Ludvig. Fil. L.

LINDEGREN, Harald Fredrik Gabriel. Fil. L.

ADDE, Gustaf. Fil. L.

t. f. Förste bibliotekarie.

WIESELGREN, Oscar Harald. Fil. D. Andre bibliotekarie.

Andre bibliotekarier.

SETTERWALL, Nils Kristian.

GRÖNFELDT, Nils Stanislaus. Fil. L.

RUDBECK, Thure Gustaf Alexander Reinhold, Frih. Fil. L.

LAGERQVIST, Halvar Engelhardt. Fil. L.

EFVERGREN, Karl Johan. Fil. D.

HALLBERG, Seth Severin. Fil. L.

t. f. Andre bibliotekarie.

HOLMBERG, Arne. Fil. D.

Amanuenser.

HILDEBRAND, Sune Hildebrand. Fil. D.

SUNDSTRÖM, Hans Einar. Fil. L.

WINGE, Erik Henning. Fil. L.

CORVIN, Axel Einar. Fil. L.

NORBERG, Ivar Alfred. Fil. L.

Skrifbiträde på stat.

THORSELIUS, Ada Maria.

Katalogiseringsbiträden.

BERGSTRÖM, Dagmar Elisabeth.
AF KLERCKER, Amelie Sophia Margareta.
REUTERSWÄRD, Märta Cecilia.
SETTERWALL, Lolo.
MOBERG, Ulrika Lovisa.
BERGSTEDT, Signe Maria.
FLEETWOOD, Gwendolen.
LEJDSTRÖM, Harriet. Fil. K.
LETH, Signe.

Frivilliga biträden.

BRULIN, Herman.
HÖJER, Lennart.

Förste vaktmästare.

SÖDERQVIST, Carl Johan.

Vaktmästare.

LILJEGREN, Carl Gustaf. (Maskinist.)
WRETMARK, Per August Victor.
WÄHLIN, Carl Axel Georg.
CLASSON, Fredrik Isidor.

Extra vaktmästare.

ANDERSSON, Gustaf Hilmer.
GUSTAFSSON, Karl Gustaf Adolf.

Extra vaktmästarebiträden.

GUSTAFSSON, Knut Algot.
AXELL, Sven.

Bokbindare.

BEIJER, Karl Birger Leonard.

Nattvakt.

LINDER, Thure Fredrik.

Tamburvakt.

ERICSSON, Ingrid.

Stockholm 1918. P. A. Norstedt & Söner.

